Olga Gorbaczewa

Na drodze do zrozumienia. Międzynarodowa konferencja naukowo-praktyczna „Tadeusz Kościuszko w dyskursie 200-letniej przestrzeni pamięci” (Mińsk, 22 czerwca 2017 roku)

Niepodległość i Pamięć 24/4 (60), 347-352

2017

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MUZEUM HISTORII POLSKI

NIEPODLEGŁOŚĆ I PAMIĘĆ
2017, nr 4 (60)

Olga Gorbaczewa
Białoruski Uniwersytet Państwowy

Na drodze do zrozumienia. Międzynarodowa konferencja naukowo-praktyczna „Tadeusz Kościuszko w dyskursie 200-letniej przestrzeni pamięci" (Mińsk, 22 czerwca 2017 r.)

22 czerwca 2017 roku w Narodowej Akademii Nauk Białorusi odbyła się międzynarodowa konferencja naukowo-praktyczna „Tadeusz Kościuszko w dyskursie 200-letniej przestrzeni pamięci". Impreza została zorganizowana przez Instytut Polski w Mińsku pod przewodnictwem Mateusza Adamskiego oraz instytucję akademicką Centrum Studiów białoruskiej kultury, języka i literatury na czele z dyrektorem, akademikiem Aleksandrem Lokotko.

Było to wydarzenie bardzo ważne dla Białorusi. W dyskursie naukowym temat kościuszkowski poprzednio był podejmowany tylko dwa razy – w 2000 i 2004 roku. Zorganizowanie tej konferencji w pewnym stopniu kończy odosobnienie białoruskich badaczy w zakresie badania powstania 1794 roku.

W konferencji wzięło udział 17 naukowców, głównie historyków, literaturoznawców, muzykologów i muzealników z ośrodków badawczych Mińska (Białoruski Uniwersytet Państwowy, Centrum Studiów białoruskiej kultury, języka i literatury Narodowej Akademii Nauk Białorusi), Brześcia (Brzeski Państwowy Uniwersytet Techniczny), Grodna (Uniwersytet Rolniczy w Grodnie), Baranowicz (Baranowicki Uniwersytet Państwowy) i in. Wśród uczestników byli również goście z Polski: prezes Polskiej Fundacji Kościuszkowskiej dr Leszek Marek Krześniak (Warszawa), dyrektor Muzeum Niepodległości w Warszawie dr Tadeusz Skoczek, dr Longina Ordon

z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 im. T. Kościuszki w Stalowej Woli, wykładowca Lubelskiej Szkoły Wyższej w Rykach dr Włodzimierz Kostecki.

Konferencja rozpoczęła się od powitania gości przez dyrektora Centrum Studiów białoruskiej kultury, języka i literatury A. Lokotko, który wyraził wdzięczność uczestnikom i publiczności za wsparcie proponowanej inicjatywy oraz wyraził nadzieję na owocną dyskusję na omawiany temat. Dyrektor Instytutu Polskiego w Mińsku M. Adamski w swej wypowiedzi podkreślił znaczenie tego wydarzenia dla Białorusi, gdzie omawianie zagadnień związanych z postacią Tadeusza Kościuszki na poziomie konferencyjnym dopiero się rozpoczyna.

W sesji plenarnej białoruscy i polscy badacze mówili o światowym i europejskim dziedzictwie Kościuszki (dr L. Krześniak), o upamiętnianiu osoby Tadeusza Kościuszki na terenie obwodu brzeskiego (prezes Brzeskiego Stowarzyszenia społeczno-kulturowego im. Tadeusza Kościuszki dr Leonid Nesterczuk), o recepcji obrazu bohatera w białoruskiej literaturze pięknej od XIX do XXI stulecia (dr Anatol Trofimczyk).

W ramach konferencji powstały dwa bloki tematyczne. Pierwszy z nich był poświęcony zagadnieniom dotyczącym życia, działalności Tadeusza Kościuszki i epoki, w której żył w perspektywie historycznej, drugi miał na celu określenie miejsca T. Kościuszki w historycznym i artystycznym dyskursie.

W pierwszej części zwrócono uwagę na problemy biograficzne i fakty z życia bohatera (Anatol Benzaruk, Żabinka), zagadnienia z historii wojskowości (doc. Włodzimierz Sosno, Mińsk), aspekty wyznaniowe (dr Włodzimierz Kostecki), udział w powstaniu kościuszkowskim wojskowych (Tatiana Kleszczenok, pracownik naukowy Zaleskiego Muzeum M.K. Ogińskiego), represyjną politykę rządu carskiego wobec powstańców kościuszkowskich (doc. Aleksander Radiuk, Grodno).

W drugiej części uczestnicy konferencji skoncentrowali się na recepcji obrazu Tadeusza Kościuszki w różnych sferach. Docent Olga Gorbaczewa zwróciła uwagę na specyfikę refleksji obrazu Tadeusza Kościuszki w badaniach historycznych, w sferze kultury, mediach, jak również w dyskursie dydaktycznym w okresie od XIX do początku XXI wieku. Historiograficzna analiza dziedzictwa kościuszkowskiego odzwierciedlona została w wystąpieniu dr L. Ordon. Na podstawie zbiorów Muzeum Niepodległości w Warszawie dr T. Skoczek analizowal prace malarskie, poświęcone T. Kościuszce.

Korzystanie z szerokiego zakresu źródeł archiwalnych i periodyków pozwoliło A. Radiukowi pod innym kątem spojrzeć na walkę spadkobierców o materialną spuściznę Kościuszki. Docent Witalij Krywuć analizował wykorzystanie postaci bohatera w oficjalnym dyskursie edukacyjnym na Zachodniej Białorusi w latach 20. i 30. XX wieku.

Podjęte tematy wzbudziły zainteresowanie nie tylko bezpośrednich uczestników konferencji, ale także gości, którzy brali udział w dyskusji, pracowników białoruskich muzeów, związanych z postacią Tadeusza Kościuszki, lokalnych historyków i miłośników historii.

Logiczną kontynuacją konferencji stała się prezentacja dwóch książek poświęconych postaci T. Kościuszki. Pisarz Jurij Ustin przedstawił publiczności powieść literacką *Labirynty wolności* (Mińsk 2014), a literaturoznawca doc. A. Trofimczyk efekt badań naukowych w postaci publikacji *Nasz Kościuszko sławny!. Postać historyczna Tadeusza Kościuszko w literaturze białoruskiej* (Mińsk 2017).

Olga Gorbaczewa

Вольга Гарбачова
Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

На шляху да разумення. Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Тадэвуш Касцюшка ў дыскурсе 200-гадовай прасторы памяці” (Мінск, 22 чэрвеня 2017 г.)

22 чэрвеня 2017 г. у Нацыянальнай Акадэміі навук Беларусі адбылася міжнародная навукова-практычная канферэнцыя *“Тадэвуш Касцюшка ў дыскурсе 200-гадовай прасторы памяці”*. Арганізатарамі мерапрыемства выступілі Польскі інстытут у Мінску на чале з Матэўшам Адамскім і акадэмічная структура – Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры, пад кіраўніцтвам (дырэктар, акадэмік Аляксандр Лакотка).

Правядзенне дадзенага мерапрыемства з’яўляецца дастаткова важнай падзеяй для Беларусі. Папярэдне абмеркаванне ў навуковым дыскурсе касцюшкоўскай праблематыкі адбываецца толькі двойчы – у 2000 г. і 2004 г., пасля чаго беларускія навукоўцы ў пэўнай ступені выходзяць з сітуацыі ізаляванасці ў даследаванні паўстання 1794 года.

У канферэнцыі прынялі ўдзел 17 навукоўцаў, у асноўным гісторыкаў, літаратуразнаўцаў, музыколагаў і музеолагаў, з даследчыцкіх цэнтраў Мінска (Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі), Берасця (Брэсцкі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт), Гродна (Гродзенскі дзяржаўны аграрны ўніверсітэт), Баранавіч (Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт) і інш. Сярод удзельнікаў канферэнцыі прысутнічалі і замежныя госці: старшыня Польскай фундацыі Тадэвуша Касцюшкі, доктар Лешэк Марэк Кшэсняк (Варшава), дырэктар Музея незалежнасці ў Варшаве, доктар Тадэвуш Скочэк, выкладчык Аб’яднання сярэдніх школ № 2 імя Тадэвуша Касцюшкі ў Сталёвай Волі, доктар Лангіна Ордан, выкладчык Любельскай вышэйшай школы ў Рыках, доктар Владзімерж Касцецкі.

Канферэнцыя распачалася з прывітання дырэктара Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры А. Лакоткі, які выказаў падзяку ўдзельнікам і прысутным за падтрымку прапанаванай ініцыятывы ў правядзенні канферэнцыі і надзею на плённае абмеркаванне ўзнятых праблем. Дырэктар Польскага Інстытута ў Мінску М. Адамскі ў сваіх вітальных словах падкрэсліў значнасць дадзенай падзеі менавіта для Беларусі, дзе абмеркаванне пытанняў, звязаных з асобай Тадэвуша Касцюшкі на канферэнцыйным узроўні толькі распачынаецца.

У межах пленарнага паседжання беларускія і польскія даследчыкі закранулі пытанні сусветнай і еўрапейскай спадчыны Т. Касцюшкі (доктар Л. М. Кшэсняк), падыходы да мемарыялізацыі асобы Т. Касцюшкі на лакальным узроўні (старшыня Брэсцкага міжраённага грамадска-культурнага аб’яднання імя Т. Касцюшкі, к. г. н. Л. Несцярчук), рэцэпцыі вобраза змагара ў беларускай мастацкай літаратуры XIX–XXI ст.ст. (к. ф. н. А. Трафімчык).

Праблемнае поле канферэнцыі падзелена на два тэматычных блока. Першы з іх прысвечаны пытанням жыцця, дзейнасці і эпохі Тадэвуша

Касцюшкі ў гістарычнай перспектыве; другі накіраваны на вызначэння месца Т. Касцюшкі ў гістарычным і мастацкім дыскурсе.

У межах першай часткі выступоўцы акрэслілі комплекс біяграфічна-факталагічных праблем (А. Бензарук, Жабінка), пытанні вайсковай гісторыі (дацэнт У. Сосна, Мінск), канфесійныя аспекты (доктар У. Касецкі), удзел у паўстанні паплечнікаў Т. Касцюшкі (навуковы супрацоўнік Залескага музея-сядзібы М. К. Агінскага Т. Кляшчонак), пытанні рэпрэсійнай палітыкі царскага ўрада ў адносінах да паўстанцаў (дацэнт А. Радзюк, Гродна).

Другая частка канферэнцыі сфакусіравалася на рэцэпцыі вобраза Тадэвуша Касцюшкі ў разнастайных сферах. Дацэнт В. Гарбачова засяродзіла ўвагу на спецыфіцы рэфлексіі вобразу Тадэвуша Касцюшкі ў даследчыцкай, культурна-выхаваўчай, медыйнай сферах, а таксама ў дыдактычным дыскурсе. Гістарыяграфічны кантэкст знайшоў абмеркаванне ў рэфераце доктара Л. Ордан. На падставе выкарыстання збораў Музея незалежнасці Варшавы доктар Т. Скочэк прааналізаваў творы выяўленчага мастацтва, прысвечаныя асобе Т. Касцюшкі. Выкарыстанне шырокага кола архіўных крыніц дазволіла А. Радзюку пад іншым ракурсам прадставіць барацьбу спадкаемцаў за матэрыяльную спадчыну Т. Касцюшкі. Дацэнт В. Крывуць прааналізаваў выкарыстанне постаці Т. Касцюшкі ў афіцыйным выхаваўчым дыскурсе Заходняй Беларусі ў 20-30-я гг. XX ст.

Узнятая на канферэнцыі тэматыка выклікала зацікаўленне не толькі яе непасрэдных удзельнікаў, якія абмяркавалі шэраг спрэчных праблем падчас дыскусіі, а таксама наведвальнікаў, прыбыўшых з музеяў, звязаных з асобай Тадэвуша Касцюшкі, мясцовых краязнаўцаў і аматараў гісторыі.

Лагічным працягам канферэнцыі стала правядзенне прэзентацыі двух выданняў, прысвечаных асобе Т. Касцюшкі. Літаратар Юрый Усцін прадставіў прысутным свой мастацкі твор *Лабиринты свободы*: роман. (Мінск 2014), а літаратуразвавец А. Трафімчык даследаванне *“Наш Касцюшка слаўны!”: гістарычная постаць Тадэвуша Касцюшкі ў беларускай літаратуры* (Мінск 2017).

Вольга Гарбачова

Feliks Mostowicz, *Bajkonur*, Kazachstan 1990, 50x70 cm,
olej, pilśń, MN M.533